

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННИКАУ БССР

№ 45 (1164)

Серада, 5 чэрвеня 1957 года

Цана 40 кап.

Патрэбна лепшая мэбля

першага сакратара ЦК КПСС Н. С. Хрушчова ў Ленінградзе. І ў сельгасарцелі не знайшоў ніводнага чалавека, які-б не зразумеў важнасці задачы, што паставіла Комуністычная партыя: у бліжэйшыя гады дагнаць Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці мяса, масла і малака на душу насельніцтва.

Усхвалявала гэта і Надзежду Ранцаву. Раніцой яна была на скацінным двары брыгады «Кругляк».

— Чыгала? — спытала яна ў дзяркі Валентына Лагацкага.

— Як жа!..

— Што-ж вырашыла?

— Падумаць трэба. Я абавязалася наладзіць на 2 400 кілограмаў на аду карову. Надала амань на тысячы... Цяпер перагледжу абавязальнасць.

— Зразумела, перагледзець прыдзецца. — усмешка адна са старэйшых дзярж Уляна Старынаўна Новікава. — Я абавязалася наладзіць 2 300. А цяпер думаю аб трых тысячках...

Перагледзець абавязальнасць азначае палепшыць дотыг кароў, палепшыць рацыён, прасачыць за якасцю кармоў. З таго і пачала Валентына Лагацкая. Вонят дотыгав жывёлы ў дзятчымі не малыя. Яна перацяла яго ў сваёй маці, якая шмат

Гэтая гутарка адбылася не так даўно на пасяджэнні калегіі былога Міністэрства паляровай і дрэваапрацоўчай прамысловасці. На поўслоне спыніўшы прамоўцу, міністр тав. А. Куцак сказаў:

— Заставіцеся, таварыш Гучча, на заўтра ў Мінску. Абавязкова абыйдзіце ўсе мэблевыя магазіны, у якіх прадаецца ваша прадукцыя. На ўсеякі выпадак раю ў магазінах не прызнавацца, што вы дырэктар Гомельскага камбіната. Мінскі пакупнік зможа на ваш камбінат і яго кіраўнікоў. Не дай бох, пазнаць вас — тады не падаровіцца... Варта было-б каму-небудзь з работнікаў міністэрства разам з Гуччам прайсціся па магазінах. Я хвотна гэты гонар ададу сваёму намесніку Івану Сцяпанавічу Шайбаку. Ён шэф Гомельскага камбіната — яму і карты ў рукі.

Некаторыя члены калегіі смяліся, а Іван Сцяпанавіч, збытажэна ўсімхачучыся, завіў, што адмаўляцца ад падарожжа ў кампаніі з тав. Гуччам. Пакупнікі могуць заада добра прыняць дырэктара камбіната. Як-бы і намесніку міністра не ўляцела...

А Куцак, захоплены агульным узнятым настроем прысутных, вырашыў падзяліцца ўражаннямі ад свайго нядаўняга наведвання мэблевых магазінаў Мінска. Быў ён на прасякце імя Сталіна ў магазіне № 10, дзе яму і яго намесніку паказалі бумет з высойнай дошкай:

— Паспрабаваў я выцягнуць гэтую дошку, — сказаў міністр, — а яна так моцна сядзіць у бумете, што сілы ў аднаго чалавека аказалася мала. Тады я на дапамогу гукнуў Івана Сцяпанавіча. Пачалі цягнуць удзю, але нашых абеднах намаганняў не хапіла. Давалася запрасіць другога намесніка — Трафіма Якаўлевіча Дончанку. І вось мы ўтрох рванулі раз — другі і... вырвалі дошку. Калі-б нас не падтрымалі загадчык магазіна і яго работнікі, мы разам з гэтай праклятай дошкай паляцелі-б кулям. Дазвольце запытацца, як-жа можа адна жанчына-гаспадыня ўправіцца з такім аргатам?

Дырэктар камбіната тав. Гучча сляхэе драматычнае апавяданне міністра, і ледзь прыкметна ўсмішка блукае на яго вуснах. Магчыма, ён у гэтыя хвіліны думае пра карысць крытыкі і самакрытыкі, пра ўрокі, якія атрымаў тут? Усімхачучы таму, што... не плакаць-жа яму? А можа ён усміхаецца, прымушаны ў галаве, колькі нежадана яму пратэсцікі за выкананне квартальнага плана па вырабу мэблі?

Крытыка — крытыка, а інструкцыя аб заахвочванні за выкананне плана — надзвычайная добрая карыстацкая палачка. Трэба толькі ўмець карыстацца ёю. Маючы шырсажы і механізаваную рамонт-

дзі — усе першыя гатунак! А чаму шафы атрымліваюцца дрэнныя — ніхто не ведае. Адзін на другога авальваюць. Наступаеся ў розных разоў і зрабіў вывад: ніхто там сур'ёзна не алжавае за даручаную справу. Быў я і ў дырэктара. Ён, відаць, прывык да такіх наведвальнікаў, як я. «Што вам замяніць, — пытаецца, — стол ці шафу?» «Стала яшчэ, — адказаваў яму, — не паспеў купіць, а вось з шафай — справа дрэнная». Пшыа адрэа-ж паперку і гаворыць, калі абмяняюць на дрэнную, дык я яшчэ раз магу да яго зайсці.

— І новая будзе не лепшая, — гаворыць малады чыгуначнік.

— Калі такая-ж, дык я яе абавязкова пасляку — і ў пач. Вось стаіць у мяне шафа для бібліяны, якую бацка мне даў у спадчыну. Не ведаю, хто, дзе і калі яе рабіў, але ведаю, што гадоў ёй больш, чым мне. І ведаеш, шафа мае такі выгляд, што хоць на выставку вядзі. Ніхто не паверыць, што яна зроблена ў мінулым стагоддзі...

Можна, гэтая размова — характэрны прыклад, а рэдкае выключэнне?

Пагартайце кнігі скаржаў мэблевых магазінаў, пагаварыце з новасельцамі, і вы знайдзеце сотні і сотні людзей, якія купілі мэбля не па густу, нізкай якасці, дрэннай аддзелкі, афарбоўкі і замест упрыжжання свайой новай кватэры заставілі яе чорт ведама чым.

Вядома, мы цяпер вырабляем мэбля лепшую, чым у першыя гады пасля Айчынай вайны.

Рост дабрабыту народа азначае, не толькі павелічэнне попыту на мэбля, але і большую патрабавальнасць пакупніка да якасці.

Не дзіва, што кіраўнікі мэблевых прадпрыемстваў бацка сустрач з пакупнікамі іх прадукцыі.

Шафа для азеяння ці канапа, пісьмовы стол ці бумет купляюцца не на год. Гэта не модныя калыхаючы, які звычайна жые адзін сезон, і не чаравікі, якія зношваюцца за адно лета. Добрая мэбля павінна служыць дзесяцігоддзі і вытрымліваць выпрабаванні часу.

Дрэнная мэбля сістэматычна псеу пакупнікам настрой і выклікае ў іх жаданне сказаць многа непрыемных слоў дырэктару мэблевай фабрыкі. Можна, гэты зрабіла-б больш плённы ўплыў на палепшэнне якасці прадукцыі, чым бясконцыя размова па пасяджэннях.

Гандлёвыя арганізацыі зарэгістравалі сотні выпадкаў, калі мэблевая прадпрыемства пад выгладом першага гатунку імкнуцца падуцьці пакупніку тыны брак.

(Заканчэнне на 2-4 стар.)

год працавала на ферме дзяржаў. Есць і веды. Валя скончыла дзесяць класаў і засталася працаваць у родным калгасе. Між іншым, яна не адна такая. Разам з ёю працуюць Ніна Ламака, Оля Ласковіч і іншыя, якія таксама скончылі сярэдняе школу.

Неўзабаве Валентына Лагацкая паказала ў працы добры прыклад. Аб гэтым калгаснікам паведаміў плакат-малянак. У ім гаварыцца, што 30 мая дзяржа атрымаў ад 13 кароў 157 кілограмаў малака. Гэта быў лепшы вынік дня...

А ўвечары, як звычайна, у сельскі клуб сабралася моладзь. Адны прыйшлі патанцаваць, пагуляць у бильярд, другія — абмяняць працтаную кнігу. Прыйшла па кнігі і Лагацкая. У гэтыя дні асабліва павялічыўся попыт на сельгаспадарчую літаратуру. Калгасніца Л. Мельніквіч узяла адзін з тамоў Мічурына. Брашуру «Механізаваная ферма» прасіць Л. Борнік. Літаратурнай па арганізацыі працы ў калгасе пікавіцца Ф. Гайдукевіч.

У клубе шумна, весела.

— Дагоні Амерыку і па мясу, і па малаку, — гаворыць Валентына саброткам. — Зарукі гэтаму — наша чэрэвая воля, наша праца.

І. СЯМЕНАУ
На здымку: У. Новікава (злева) і В. Лагацкая знаёмяцца з літаратурай па дотыгаву жывёлы.

Фото Ул. Крука.

Другая тэатральная вясна

На заключным этапе «Прыбалтыйскай вясны» ад Беларускай аперы Дзяржаўнага тэатра імя Янкі Купалы, выступіў калектыў Рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горькага са сваім манументальным палатном — «Антымістычнай трагедыяй» В. Вішнеўскага. Рэжысёр спектакля М. Співак пасля вяртута тэатра ў Мінск расказаў напаму карэспандэнту:

— Мы прыехалі ў Віленюс у самы разгар тэатральнага свята, калі на сцэне Літоўскага тэатра оперы і балету пабывалі ўжо некалькі шырока вядомых тэатральных калектываў. Натуральна, што акцёры Рускага драматычнага тэатра Беларускай аперы не хваляваліся: «А як прымуць іх спектакль літоўскага грамадскага і гості з іншых рэспублік?»

Увечары 1 чэрвеня адбыўся паказ «Антымістычнай трагедыі», якая была цэла сустрэта гледачамі. Пасля спектакля мігчана гарача вітаў ад тэатральнай гра-

мадэсці літоўскай сталіцы гадоўны рэжысёр Віленскага рускага драматычнага тэатра, народны артыст БССР В. Галаўчыч. Тут-жа рэжысёр «Антымістычнай трагедыі», выканаўца А. Кізімаў, А. Кістану, Г. Някрасаву, Г. Качаткову, Я. Карнаухаву і мастака А. Грыгарыяну былі ўручаны ганаровыя граматы Міністэрства культуры Літоўскай ССР.

Наступны дзень быў прысвечаны абмеркаванню спектакля на пасяджэнні міжрэспубліканскай тэатральнай камісіі. Маскоўскі рэжысёр — заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР В. Каніцаў даў спектаклю мігчана высокую ацэнку, лічычы яго вядлікай палей у тэатральным жыцці краіны. Ён ставіў ацэнку ўвогуле аб рабоне рэжысуры і выкананні ролей актёрамі, а таксама выказаў каштоўныя заўвагі.

Аб ідэйнай значнасці і мастацкіх вартасцях спектакля гаварылі і іншыя ўдзельнікі канферэнцыі.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР узнагародзіў тэатр імя Янкі Купалы Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

т. Жытэвіч Аляксандр Іванавіч Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР узнагароджан Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Узнагароджанне сельскага бібліятэкара

Надаўна грамадскае рэспублікі адначасна трыццацігоддзе бібліятэкі імя Янкі Купалы ў вёсцы Вялікая Кратокта Слонімскага раёна. Загадчык гэтай бібліятэкі

Харавая капела — акадэмічная

Дзяржаўная харавая капела БССР добра вядома далёка за межамі рэспублікі. Капела ўнесла вялікі ўклад у развіццё харавога

майсцэрню, здольную вырабляць абсталаванне, заўбедны можна адрэгуляваць неабходны паказчыкі. А калі план выкананы, ды сабекошт адрэгуляваны — гані месячны аклад і ўсё!..

Яксыч мэблі ў інструкцыі зусім не ўлічваецца. Нікога не цікавіць, што, замест першага гатунку па плану, камбінат выпускае другі, а часам і зусім брак, за які расплачваецца дзяржава.

Дзяржава забяспечыла мэблевую прадпрыемства самым найноўшым абсталяваннем, паточнымі лініямі, станкамі-аўтаматамі, паставіла на службу мэблевых машынаў апошнія адрывы і вынаходствы па выкарыстанні сінтэтычных матэрыялаў, нітралякаў і іншых аддзелчых матэрыялаў. Усё самае лепшае з Беларускай драўніны — дуб, ясьень, клён, сасну і бярозу — мы аддаем мэблевай прамысловасці. З іншых рэспублік і з-за рубяжы прывозім бук, арач, чырвоная дрэва для аддзелчых работ.

Дзесяткі мільянаў рублёў — дзяржава выдаткавала на будаўніцтва новых прасторных цэхуў Рэчыцкага мэблевага камбіната, прадпрыемстваў у Гомелі, Мазыры, Віцебску, Мінску, Бабурыску і многіх іншых гарадах рэспублікі.

Прызначэнне мэблі — служыць чалавеку. Яна павінна быць трывалай, прыгожай, зручнай і таннай — вось асноўныя патрабаванні да прадукцыі мэблевых фабрык.

Надаўна мне давалася ў прыгарадным пасадзе Гомель — Рэчыца пасляслухаць размову двух чыгуначнікаў. Спачатку яны пагаварылі пра рыбалову ў Гомелі, аб разліках на ўраджаі, а потым перайшлі да мэблевых спраў.

— А вы па якой справе ў Рэчыцу ездзіце? — спытала малады чыгуначнік у пахлыгога чалавека з сімпатычным тварам.

— Ды вось скончыў сым інстытут і прыслалі яго да нас у Гомель працаваць па пудавой гаспадарцы. Прыцягнуў ён з сабой кнігу, што на добрым блыку не павазен. І ўсе кнігі каштоўныя, патрэбныя, а трымаць іх няма дзе. Вось да дня нараджэння Анатолія і купіў я яму, сабе на год, шафу рэчыцкага вырабу. Не мінула і месяца, як у дзверцах з'явілася шчыльна, такая, што мой указальны палец пралязіць, азіяла фарба, лопнула і пакарабцілася фарнавая аддзелка. Словом, з'явіліся такія заганны, што глядзець брыдка. Хацеў пасекчы яе сякерай — ў пач. І не грошай аддзелчых папшаваў, а гонару рэчыцкіх мэблешчыкаў. Вось і ездзіць да іх — пагаварыць па пшырасці.

Стары змоўк, старанна размінаючы паперу. Пасля зноў пачаў:

— Хадзіў я ў цэхі, пагаварыў з майстрамі, агледзеў абсталаванне. Добрая цэхі, высокая механізацыя, а матэрыя-

вадзненне калектыву-ных прагледзіў і абмеркаваўшы кінофільмаў і спектакляў.

Цяпер работа гурткаў самадзейнасці падпарадкавана падрыхтоўцы да фестывалю. Распрацаваны канкрэтны план і рэпертуар па кожнаму гуртку пасобна. У адпаведнасці з ім харавы калектывы рыхтую песні «Партыі — слава», «Насустрач фестывалю», «Сварка». Рознастайная праграма тапнавальнага калектыву. У яе ўваходзяць беларускія, рускія і польскія народныя танцы. У праграму аркестра народных інструментаў ўключаны калгасная полька, вальс «Летуценні» Андрэева, паўры рускіх народных танцаў і песень. Дукавы аркестр на раінным фестывалі выканае «Марш пераможцаў», фрагмент з оперы «Зарэпажэц за Дунаем», «Слаўся!» М. Глінка і іншыя творы.

Установы культуры ў апошні час пачалі больш праводзіць масавыя гулянні, вечароў адпачынку, канцэртаў мастацкай самадзейнасці, выставак выяўленчага і декаратывна-прыкладнага мастацтва. Толькі за апошні тры месяцы было дадзена для працоўных вобласці каля трых тысяч канцэртаў мастацкай самадзейнасці.

Аднак трэба прызнаць, што многія установы культуры вобласці да гэтага часу слаба звязаны з жыццём, працуюць у адрыв ад канкрэтных гаспадарча-палітычных задач, дрэнна займаюцца арганізацыяй культурына адпачынку працоўных.

Усё яшчэ мала чытаецца лекцыяў па сельскай гаспадарцы, асабліва па пытаннях яе канкрэтных асноўнік.

У вобласці нямаюла добрых калектываў мастацкай самадзейнасці, сельскіх клубаў, хат-чытальні і бібліятэк, аднак вопыт іх работы не абагульняецца і не распаўсюджваецца.

Нарада работнікаў культуры вобласці, якая была праведана нядаўна, абмеркавала стан работы ўстаноў культуры, выкрыла недахопы ў іх рабоце, многія з якіх цяпер паспяхова пераадоўваюцца.

Работнікі ўстаноў культуры нашай вобласці прыкладаюць усе сілы, усю энэргію, усе здольнасці да таго, каб вобліены 1957 год стаў годам караннага палепшэння ўсёй культурына-асветнай работы сярод працоўных.

В. ГУСАКОУ,
намеснік начальніка Гомельскага абласнога ўпраўлення культуры.

Рэспубліканскі конкурс вакалістаў на лепшае выкананне твораў савецкіх кампазітараў і народных песень

Міністэрства культуры БССР разам з Сяюзам савецкіх кампазітараў БССР у азнаменаванне 40-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі праводзіць адкрыты конкурс вакалістаў на лепшае выкананне твораў савецкіх кампазітараў і народных песень.

У конкурсе могуць прымаць удзел артысты опернага тэатра, канцэртны арганізацый, салісты харавых калектываў, радыё, студэнты кансерваторыі і музычных вучылішч.

Ураст удзельнікаў конкурсу не абмяжоўваецца.

Конкурс праводзіцца ў азіні тур да 15 кастрычніка 1957 года. (Дзень правядзення конкурсу ўстаўнаўляецца журы і паведамляецца дадаткова).

Удзельнікі конкурсу павінны выканаць 6 твораў савецкіх кампазітараў, з іх — 4 творы беларускіх аўтараў (абавязкова адна арма з оперы), або 6 народных песень, з іх — 4 беларускія.

Для лепшых выканаўцаў устаўнаўляецца званне лаўрэата Усебеларускага конкурсу вакалістаў і выдзяляюцца грашовыя прэміі.

Для салістаў тэатра оперы і балету, канцэртны арганізацый і харавых калектываў — 4 прэміі:

адна першая — 1500 руб.
адна другая — 1000 руб.
адна трэцяя — 500 руб.

Для навуцэнцаў музычных навучальных устаноў — 3 прэміі:

адна першая — 1000 руб.
адна другая — 750 руб.
адна трэцяя — 500 руб.

Жадаючы прыняць удзел у конкурсе павінны падаць пісьмовую заяву ў журы конкурсу з указаннем рэпертуару не пазней 10 верасня 1957 года.

Рыхтуюцца да фестывалю

Калектывы мастацкай самадзейнасці Юрашскаўскага Дома культуры рыхтуюцца да Усебеларускага фестывалю моладзі.

Падрыхтавана цікавая праграма, у якую ўваходзяць песні савецкіх кампазітараў, вершы, байкі, сольнае выкананне на акардыёне.

Канцэрт з новай праграмай паспяхова прайшоў ў вёсцы Гальшаны Ашмянскага раёна. Калектывы самадзейнасці дасць выязныя канцэрты ў саўгасе «Юрашскаўскі» і ў рэзле калгасаў раёна.

А. БАРЫСЕНКА.

Самадзейнасць настаўнікаў

Больш трох год працуе драматычны гурток пры Першамайскай сярэдняй школе Васілішкаўскага раёна. Ім кіруе настаўнік І. Леманюксі. Гурток паказаў больш 40 спектакляў.

Недаўна самадзейныя артысты падрыхтавалі п'есу «Выбачыце, калі ласка!» А. Макаенка, якую паказалі сельскім гледачам.

А. СВІРКО.

У калгасе — чатыры клубы

У сельгасарцелі «Кастрычнік» Хоцімскага раёна — два калгасны і адзін сельскі клуб. У сельскім клубе, які размешчаны ў вёсцы Бярокі, ужо трэці год працуе старынарыя кіноастанюка — чатыры разы на тыдзень дэманструюцца кінофільмы.

Сялята ў сельгасарцелі распачаў будаўніцтва новага калгаснага клуба. Ужо ўзведзены зруб. Будаўніцтва клуба будзе закончана да кастрычніцкіх свят.

Ул. УЛАСЕНКА.

Перад новымі задачамі

Вялікую масава-палітычную работу сярод працоўных праводзяць культурына-асветныя ўстановы Гомельскай вобласці. У нас працуе 541 клубная ўстанова і 348 бібліятэчных сістэм Міністэрства культуры. Акрамя таго, 395 клубаў і 530 бібліятэк у калгасях, саўгасях, МТС, установах і г. д.

Добра арганізавана лекцыяная прапаганда сярод насельніцтва ў Брагінскім, Гомельскім, Тураскім, Рагачоўскім, Жлобінскім і іншых раёнах вобласці. Тут з лекцыямі пачалі часцей выступаць наватары прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Яны расказваюць аб вопыце свайой работы, перадаюць метады працы. Больш тысячы лекцыяў суправаджалася навукова-папулярнымі і сельгаспадарчымі фільмамі. Часта пасля лекцыяў наладжваліся канцэрты мастацкай самадзейнасці. Усё гэта ў значнай меры павялічвае ў калгаснікаў цікавасць да лекцыяў.

З кожным годам расце кніжны фонд бібліятэк вобласці. Толькі ў бібліятэках сістэм Міністэрства культуры цяпер больш двух мільянаў экзэмпляраў кніг сельгаспадарчай, грамадска-палітычнай, мастацкай і іншай літаратуры.

Балінавіцкая раённая бібліятэка мае кніжны фонд больш 25 тысяч экзэмпляраў. Сярод 3 205 чытачоў яе больш тысячы работнікаў сельскай гаспадаркі. Бібліятэка арганізавала 32 бібліятэчны-перасоўкі, якімі загадваюць аграномы, зоаагачы калгасоў. Вялікую работу бібліятэка праводзіць па прапагандзе сельгаспадарчай літаратуры. Яна арганізуе калектывныя чытанні, кніжныя выстаўкі, літаратурныя вечары, канферэнцыі чытачоў, бібліяграфічныя агляды і г. д. Напрыклад, у многіх калгасях раёна былі арганізаваны чытанні кнігі М. Карвіна «Аргана-мінеральныя ўгнаенні». А Шчырбіна «Вырошчванне высокіх ураджаў кукурузы на вялікіх плошчах» праведаны канферэнцыі чытачоў па кнігах К. Арлоўскага «Такім можа стаць кожны калгас» і «На высокім насту».

Шырока разгарнула прапаганду сельскагаспадарчай літаратуры сярод калгаснікаў Заліскай сельскай бібліятэка Гомельскага раёна. Тут арганізаваны бібліятэчны-перасоўкі па ўсіх брыгадах калгаса. Регулярна праводзіцца бібліяграфічная агляда па темах «Балгасная жыццэлагадоўля», «Што чытаць пра вырошчванне кукурузы», «Прачытайце гэтыя кні-

гі», арганізоўваюцца канферэнцыі чытачоў.

Прыкладна такую-ж работу праводзяць і многія іншыя сельскія бібліятэкі вобласці. У час правядзення ў калгасе імя Малацова Гомельскага раёна канферэнцыі па кнігах К. Арлоўскага ўзяла ініцыятыву накіраваць у калгас «Расцвет» групу калгаснікаў для вывучэння вопыту арганізацыі працы на жывялагадоўчых фермах, па вырошчванню кукурузы і бульбы. Гэта было зроблена. Некаторыя прыёмы і метады арганізацыі сельгаспадарчых вытворчасці перадавай арцелі рэспублікі ўжыты ў калгасе імя Малацова і далі добрыя вынікі.

Многія нашы дамы культуры, клубы і хатчытальныя ператварыліся ў сапраўдныя ачагі культуры і карыстаюцца сярод работчых, калгаснікаў і інтэлігенцыі шырокай папулярнасцю.

Прыкладам у рабоце можа служыць Брагінскі раёны Дом культуры. Характэрнае ў яго рабоце — рознастайнасць масавых мерапрыемстваў: вечары мастацкай самадзейнасці, лекцыі, даклады, малядзжыныя вечары, вечары пытанняў і адказаў, канферэнцыі чытачоў.

Я ўважожу ў клуб, у фойе — малаўліччэ аформленыя стэндзі «Вылучаеце матэрыялы XX з'езду КПСС», «Наш раён у 1960 годзе», «За што змагаецца раён у 1957 годзе». Дошка гонару. Дом культуры сур'ёзную увагу надае развіццю мастацкай самадзейнасці. На працягу апошніх год тут працуе пастаянная агітбрыгада. Праграма канцэртных выступленняў вельмі рознастайная — аднаактоўныя п'есы, урыўкі з савецкіх многаактоўных п'ес, урыўкі савецкіх кампазітараў, народныя песні, аповяданні, частушкі. Народная і рэпертуарыя вострая сатыра, якая б'юць недахопы ў калгасях, брыгадах, высьмеівае памылкі пасобных кіраўнікоў, гультаёў і рвачоў.

Толькі за апошні тры месяцы агітбрыгада дала 18 канцэртаў да калгаснікаў раёна. Перад кожным канцэрта, як правіла, чытаюцца лекцыі і даклады на розныя тэмы. Раёны Дом культуры вядуць дапамогу аказвае сельскім калектывам мастацкай самадзейнасці. Работнікі Дома культуры дапамагі старэйшых выдатчых харавы калектывы мастацкай самадзейнасці ў калгасе «Шлях да камунізма», добры калектыв мастацкай самадзейнасці ў Астралядзкім сельскім клубе і іншых калгасях.

вядзенне калектыву-ных прагледзіў і абмеркаваўшы кінофільмаў і спектакляў.

Цяпер работа гурткаў самадзейнасці падпарадкавана падрыхтоўцы да фестывалю. Распрацаваны канкрэтны план і рэпертуар па кожнаму гуртку пасобна. У адпаведнасці з ім харавы калектывы рыхтую песні «Партыі — слава», «Насустрач фестывалю», «Сварка». Рознастайная праграма тапнавальнага калектыву. У яе ўваходзяць беларускія, рускія і польскія народныя танцы. У праграму аркестра народных інструментаў ўключаны калгасная полька, вальс «Летуценні» Андрэева, паўры рускіх народных танцаў і песень. Дукавы аркестр на раінным фестывалі выканае «Марш пераможцаў», фрагмент з оперы «Зарэпажэц за Дунаем», «Слаўся!» М. Глінка і іншыя творы.

Установы культуры ў апошні час пачалі больш праводзіць масавыя гулянні, вечароў адпачынку, канцэртаў мастацкай самадзейнасці, выставак выяўленчага і декаратывна-прыкладнага мастацтва. Толькі за апошні тры месяцы было дадзена для працоўных вобласці каля трых тысяч канцэртаў мастацкай самадзейнасці.

Аднак трэба прызнаць, што многія установы культуры вобласці да гэтага часу слаба звязаны з жыццём, працуюць у адрыв ад канкрэтных гаспадарча-палітычных задач, дрэнна займаюцца арганізацыяй культурына адпачынку працоўных.

Усё яшчэ мала чытаецца лекцыяў па сельскай гаспадарцы, асабліва па пытаннях яе канкрэтных асноўнік.

У вобласці нямаюла добрых калектываў мастацкай самадзейнасці, сельскіх клубаў, хат-чытальні і бібліятэк, аднак вопыт іх работы не абагульняецца і не распаўсюджваецца.

Нарада работнікаў культуры вобласці, якая была праведана нядаўна, абмеркавала стан работы ўстаноў культуры, выкрыла недахопы ў іх рабоце, многія з якіх цяпер паспяхова пераадоўваюцца.

Работнікі ўстаноў культуры нашай вобласці прыкладаюць усе сілы, усю энэргію, усе здольнасці да таго, каб вобліены 1957 год стаў годам караннага палепшэння ўсёй культурына-асветнай работы сярод працоўных.

В. ГУСАКОУ,
намеснік начальніка Гомельскага абласнога ўпраўлення культуры.

„АДНА НОЧ“ НА СЦЭНЕ

Той, хто ведае тэхнічную базу Гродзенскага абласнога тэатра, пажаласці, з якімі выпускаецца кожная прэм'ера, прымітліва спытаю, на якой яна павяла павяржанага круга, відэа, палуму, што пастаноўка п'есы «Адна ноч» Барыса Гарбатова ў нейкай меры звыкла іменна з гэтымі абставінамі. Як ні як, усё дэяльнае п'есы адбываецца ў адным павільёне, дэкарацыі не мяняюцца.

Есць і другая, на першы погляд, здавалася б, падатка ў пастаноўцы гэтага тэатра Гарбатова. Дзеянне драмы, якое разгортваецца ў адным з гарадоў Поўначнага Кавказа, а дакладней — у доме на ўскраіне горада, праходзіць у адну ноч. У рэмарцы сказана: «Час дзеяння — ноч з 2 на 3 лістапада 1942 года». Прычым, падзея п'есы на акты вельмі ўмоўны.

Заслона служыць толькі для таго, каб даць перапынак гледачам; апошнія словы, апошнія ролікі герою аднаго акта — пачатак наступнага.

Актэры не трэба турбаваць, каб ад выпада да эпизода паказаць той ці іншы перыяд жыцця са сцэнай, перадаць аб'ект часу, што застаецца на чалавечым жыцці, па руху характару. Усё гэта адбываецца перад гледачамі — неспадзявана на сцене. Але можа іменна ў гэтай узаўважнай лёгкасці і хваецца ўсё п'яжэсці, усё складанасць пастаноўкі «Адно ноч».

Б. Гарбатаў не выпадкова вызначае дэкарацыю час дзеяння — гэта яркая тры трагічныя дні, калі фашысты, акупіраваны значную тэрыторыю нашай зямлі, працягваюць арыянскую атаку. Гэта быў час, калі вырашаўся лёс нашай Радзімы, лёс усёго міравыбавіцтва чалавецтва. У атмасферы вайшывага накалу, кісненія чалавечых стражданняў ярка, аб'ёмна раскрыліся людскія характары, чыннікі, і пацупі, думкі шчыра выплываліся на паверхню.

Глядач толькі пачынае знаёміцца з героямі спектакля, а ўжо дзесяці блізка грывіць кананала — падоўжана да горада заняты ворагам. Іменна ў гэты час, калі ўсё дарэшткі напружана, калі дзесяці непадалёку, вырашыўшы стаць чарою смерці, гідуца савецкія воіны, але невядома, ці ўдасца абараніць горад... у доме Багатыровых разгортваецца сямейная драма. Тут вырашаецца важнае пытанне: хто гатовы прастаавацца да новай намяшчальнай улады, нават аддава ёй служэнне, прадаўшы інтарэсы народа, Радзімы, і хто гатовы мужа, смега, з горада ўзнятай галавой прыняць смерць, але не апацца, не сарванца. У гэтай вальнай бітве — асноўны канфлікт п'есы, у якім выразаюцца поўна вырабаваныя абліччы людзей, іх светапогляд, настроі.

Так здарылася, што жылі людзі пад акцыянамі дахам больш дзесяці год і на сутнасці не ведалі адно аднаго, не ведалі асноўнага — хто чым «тыкае». І спатрабілася зусім мала часу — усёго толькі адна

ноч, каб пасцеж адркрыліся таямніцы чалавечых сэрцаў. Гэта выбух страстей, аднаго толькі ўспышка, але надзвычай моцная, яркая. Есць яна, гэтая ўспышка, і ў спектаклі Гродзенскага тэатра (пастаноўка рэжысёра І. Папова, афармленне Н. Чарнова). Толькі ў Б. Гарбатова ў час гэтай малавядомай успышкі вобразы праходзяць складаную эвалюцыю, а спектакль фіксуе, магчыма, самы драматычны, самы трагічны, каліма-націны пунт выбуху, але толькі адзін гэты момант, калі чалавечы характары атрымалі вышэйшае развіццё.

Герой выходзіць на сцену ўжо раскрыўшы сабе, з перагата пачуццямі паказваючы сваё сапраўднае аблічча. І ў гэтым, вядома, слабасць і рэжысура, і выканаўцаў, і ўсёго спектакля. Гэта асабліва крыўдна, бо ў пастаноўцы ёсць здаркі. Тут створана галерэя ненадоўгіх адына да другога вобразаў, аднак толькі ў тым камчы, у якім вырашана ўсё п'есы.

Гнеўны Максім Андрэевіч Вагатыроў (арт. Г. Гінаеў), які хоць на-рознаму, але амаль на кожнага абруаецца за тое, што нашы воіскі адступаюць, што яны не могуць утрымаць горада. Піха, спіха, прыму коваля Софія Паўлаўна (арт. М. Папова), якая менавіта цпер спалохаецца сваёй безпамятнасці. Аднак яна ўрэшце знайшла ў сабе сілы адраіцца каханата мужа на фронт, магчыма, на верную смерць. Мітусіна, неўрастанчын ле муж — сын Вагатырова Васіль (арт. І. Напоў); яму давалася быць усё жудаснае карніку вайны, якому ён не вынес і ўбэз з фронту. Над уздзеяннем сваіх самых блізкіх — жонкі і блізкіх — ён зноў вырашае на сваё месца і ўзяў у рукі зброю. Энергічна, дэяльна, багата студэнтка Валя, якой свет, людзі, рэчы здаваліся роўнымі і прамымі, у адну ноч учыла агітаці, скрыўдненні і звыліны. Шкада, што арыстка С. Дзельні гэтага рысы часта падмагна надуматасцю, зласлівасцю герані. Прадзямны, нічымны і ў той-жа час страшны мясцовы журналіст Крыжэханкі (арт. А. Вірычэўскі), які, узраўнаў паўднёны помы, раптам уявіў, што прышоў іменна яго час, што іменна яму належыць быць прынямацкім уладзе буржуйствам. Толькі што прынахна ў гэтую ноч — і ў прамым і ў пераносным сэнсе — Лёса (арт. М. Астанкава), якая, нарэшце, зразумела сваё п'еце, нічымна існаванне і захалецца парываць з усім нейзвычайным мінулым. Нахална, дэбяржа стала яе маці Ларыса Дзівілаўна (арт. М. Каваліна), якой так хочацца бліснуць дваранскім паходжаннем, вялікасвецкім манерамі.

Усе гэтыя вобразы — агны ў большай, другія ў меншай меры — раскрыты ў спектаклі правільна. Верна перададзены іх галоўныя рысы, іх сапраўднае аблічча. Але гэтыя рысы актэры паказ-

ваюць на працягу спектакля амаль няэменна.

Характэрная ж асаблівасць творчасці Гарбатова, і ў прыватнасці п'есы «Адна ноч», — у тым, што падзеі ў яго развіццё не плаўна і павольна, што аўтар не абыхаўся да сваіх героюў, да іх учынкаў і паводін. Ён сам з імі спрачаецца, пераконвае іх, злучае, абруаецца, сіяецца, радуецца, захалеца. На тэатры шляху ідзе і большасць выканаўцаў спектакля. Гэта, вядома, добра і ярка адбываецца асаблівасць п'есы, але толькі там, дзе актэры і рэжысёр не траціць пацупія меры, дзе не пераходзіць мяжу паміж сапраўдным і прымучаным. Тут хочацца сур'ёзна наспрачана і з рэжысёрам І. Паповым, і з арысткамі З. Галінай (Паліна) і А. Паровым (Наважылаў). Не знае гэтаго прыкладна чалавек намягануў, каб асуціць, абруаецца Наважылаў і асабліва Паліну? Прычым, п'еса Гарбатова не патрабуе такіх «акцынтаў».

Спектакль «Адна ноч» у Гродзенскім тэатры вельмі малады. Ён толькі яшчэ «ў дароце». Не выкрышталавалася яго поўнае аблічча.

Тры разы нам давалася глядзець яго ў Гродзенскім тэатры — і кожны раз настолькі можна было бачыць істотныя змены, што гэта прымае непалоўна за дадзены лёс спектакля.

У першай пастаноўцы панавала ў асноўным праўдзівая атмасфера вайнага часу, якую знайомай творчы калектыў на рэпетыцыях.

Зусім іншае было на трэцім спектаклі, у якім актэры быццам на цэнтравежнай сіле пайшлі «на павадку» рэагавання гледачоў (у п'есе многа выгравішчых ролікі і эпизодаў), пачалі яна пацяпаць публіку. І З. Галіна (Паліна) у сваёй вельмі недарэчнай для гэтага спектакля вобразна, і А. Пароў (Наважылаў) з усёй зацінае расцягнутай мітуснёй з мяшкамі накрэвацца добра занялі ў спектаклі непамерна вялікае месца, настолькі ярка, што сталі п'ямнымі галоўнымі вобразамі, а другародныя выйшлі на першы план. Атрымаўся, што ў п'есе разгортваецца драма, а на сцене ідзе яна пад выбухі смеку. А гэта зусім не адбываецца п'есе, усё гэта будзе спектакля.

За некалькі дзён, якія прайшлі паміж трэцім і чвэртым спектаклямі, і актэры і рэжысёр, вядома, многае перадумалі і асэнсавалі. Калі ў першых спектаклях арыстка М. Папова іграла Софію Паўлаўну вольна-такі манатона, аднастайна, то цяпер у яе з'явіліся новыя інтанацыі, новыя фарбы, а галоўнае — геранія стала больш моцнай, мужнай, што так неабходна для гэтага вобраза. Актэра А. Вірычэўскага пачаў з перагата з'яўлення поўнасьцю раскрыты сапраўднае аблічча Крыжэханкава, а больш паступова, чаго асабліва патрабуе п'еса. Менш «празрачнасцю» стала і ў ігры З. Галіны і А. Парова. Зноў пачала з'яўляцца патрабная атмасфера спектакля. Адчуваецца, што творчы калектыў праўдзіве шукаць правільных шляхоў выражэння спектакля, што ёсць у гэтым напрамку поўныя поспехі, шэўны дасягненні, на сцене адбываецца «станавленне» спектакля, вызначэння яго эпокавы вобраза. Аднак і тут ёсць хібы. Менш эмпацінальна і больш абыхава стаў іграць ролю Максіма Андрэевіча Вагатырова Г. Гінаеў.

Наогул пра лёс спектакля, пакуль ён яшчэ малады, павінен ібавць усё творчы калектыў. Бо пры ўсім недахопах, якія не так ужо пажна саўважыць, тэатр кіраваўся ў выбары п'есы не ўаўнай лёгкасцю. Відавочна, тут асабліва востра адчулі патрабу ў буйных творах савецкай драматургіі і гледачы і самі актэры. Г'велькі раласца, што такі твор з'явіўся на гродзенскай сцене.

А. САБАЛЕУСКІ.

На здымку: сцэна са спектакля «Адна ноч» у пастаноўцы Гродзенскага драматычнага тэатра. Фото Н. Петрусёва.

ТАЛЕНТЫ КАЛГАСНАЙ ВЕСКІ

Многа сёння людзей у клубе калгаса «1 Мая». Хоць памяшканне даволі прасторнае — на чатырыста месцаў, усё-ж п'еснавата. Старэйшым калгаснікім паселі на крэслах, а моладзь — каму я ўдалося: хто на падастаныя лаўкі, а хто і стаіць застаўся ў праходах. Старшыня калгаса Анатоль Горскі паглядае на ўсё гэта і ўздыхае:

— Не разлічылі трохі. Клуб трэба было б месца на шэсцсот — семсот, — кажа ён. — Прыйдзецца падшыраць...

Нарэшце на авансцену выходзіць канферансе, і ў зале адразу-ж усталяваецца цішыня.

— Выступе хор нашага калгаса, — аб'явае ён. — Выканае песню Новікава «Партыя, слухай, родна!».

На прасторнай сцене паўкругам высталіся харысты. У белых блузках і доўгіх чорных спадніцах у першым радзе шчыльна стаіць жанчыны. За імі крышчу вышэй у вышытыя беларуцкія кашуляў — мужчыны. Умак рукі кіраўніка Васіля Уланчыка — і зладжана гуцьмі шматгалосны хор. У ім да ста чалавек. Тут спяваюць дзяркі і, ільняводзі, свінаркі і агароднікі, настаўнікі маспавой школы і работнікі калгаснай катэры. У хоры пераважаюць маладыя калгаснікі, але ёсць многа і таікі, у каго за плячыма па чатыры — пяць дзесяткаў год.

Раней, пры панскай Польшчы, у Сакоўшчыне радка можна было пацупіць песню. А калі яна дзе і гуцала на поўдзасце, дык у ёй спявалася пра цяжкую сяданскую долю, безрадасна маладосць, нежаданае дзіцячы мазы...

Наступіў новы час. Сакоўшчыныкі сядзе аб'яднаны ў калгас. Хутка да іх у дружную сям'ю ўліліся жытары бліжэйшыя вёскі — Бомбаль, Намоні, Буні і Замацянны. Год ад году развівалася арцельная гаспадарка, наладжваліся справы, у дамы калгаснікаў прыйшоў дастатак. Спытайце ў калгаснікаў — і яны з радасцю раскажыць, што дзеця, напрыклад, калгас атрымаў больш мільёна рублёў грашоватага прыбытку, што з арцельных паўё на круг сабраана калі дванаціцца цэнтравей збожжа, дасягнуты шматлікі іншыя поспехі. Раскажыць яны і пра тое, што на кожны прададзены атрымава па два з паловай кілаграмы збожжа, па два кілаграмы бульбы і ад трох да сямі рублёў грашманна.

Інакш жамкі калгаснікі — іма ў іх цпер клопоту пра кавалак хлеба. Кожны месяц вёскі пачалі абнаўляцца новымі дамамі, у калгасных праўдзівую паявіліся веласпеды і швейныя машыны, прыгожыя лодкі, шафы, дарэгія гарнітуры і абутак. І ўжо не паасоба, а вялікі сем'ямі пачалі калгаснікі адзначаць святы. Не толькі ўсенародныя ўрачыстасці, а новасялле, радзіны, імяныны сустрэаюцца цпер за багатым святчным сталом.

За апошнія гады ў Сакоўшчыне і нава-

кольных вёсках многа выявілася аматараў харавых песень, які і сталі арганізатарамі калгаснага хору. Маладая калгасніца Людміла Жук, свінарка Ганна Матуе, хлебаробы Сяргей Ракавец, Марыя Тушка і яшчэ многа калгасных спевакі склаў аснову хору. Затым ён пачаў расці, а слава яго — паміжжакца. Цпер амаль усе чалавек спяваюць у хоры. Калгасны хор рэгулярна выступае перад сваімі калгаснікамі, выязджае ў суседнія сельсаветы, у Валожын.

Цпер, як і ў доўгія зімовыя вечары, у калгасным клубе многа людзей. Удзельнікі мастацкай самадзейнасці рыхтуюцца да Сусветнага фестывалю студэнтаў і моладзі ў Маскве. Вялікімі спяванымі жываць удзельнікі хору. Яны рыхтуюцца занаваць права ўдзельнічаць у рэспубліканскім фестывалі. У выкананні хору добра гуцаць такія песні, як «Партыя, слухай, родна!», беларуская народная «Ой, ліпей гусі з броду», «Мы за мір» і многія іншыя. Але асабліва душай, чуліва выконвае хор «Лясную песню». Яна выклікае асаблівае задавальненне слухачоў і таму, што хор выконвае яе ў некалькі незвычайным «харавым строі». Перад выкананнем «Лясной песні» на сцене з'яўляюцца імпрызаваныя лес і касцёр. Палюцца імпрызаваны вакоў яго — на пняхках, да бласка, а хто проста на зямлі, удзельнікі хору ў ціхім, павольным тэмпе пачынаюць песню ішчэ за заслонай.

Калгас багаты не толькі харыстамі, ёсць тут і салісты-вакалісты. Ганна Матуе і Марыя Тушка добра выконваюць народную песню «Цераз сад-вінаград». Маладая калгасніца Жук і Трапашка спяваюць як майстры сатырычнай частушкі, а калі на сцене паяўляюцца Марыя Тушка і яе дочка Ніна і Людміла, на зале прабагае шпнт — «выступаюць сёстры Федаравы». І не выпадкова: іныя раз бывае дзякка вызначыць, ці гэта сапраўды спяваюць сёстры Федаравы, ці калгаснікі Тушкі.

Вечарамі перад калгаснікамі выступае не толькі хор. Сярод хлебаробаў ямаля і добрых самадзейных актэраў. Мінула ўсёго поўгода, як пры клубе арганізавалася драматычныя гурток, а ў яго складае цпер таксама некалькі дзесяткаў чалавек. Ён ужо выканаў ямаля інтэрмедый, сатырычных спявак, аднаактоўных п'ес.

Шкаваць да сцены расце. Сярод хлебаробаў ёсць ямаля талентаў. І зусім натуральна, што кіраўнікі харавога і драматычнага гурткаў, выкладчыкі мясцовай школы Васіль Уланчык і Павел Васілюк, а разам з імі і ўсе удзельнікі марав аб тым часе, калі іх сіламі на калгаснай сцене будучы стаяцца многаствольныя п'есы. І тут яны вельмі слушна ставяць прапрабавані абласному Дому народнай творчасці і Упраўленню культуры. Вельмі яны мала дапамагалі развіццю народнай творчасці сярод хлебаробаў. Не шкодзіла б сяму-таму і з рэспубліканскіх дзеячоў

культуры па'ехаць у калгас. Не лішняй такая паездка была-б, да прыкладу, некаторым кампазітарам. Можна бэ перавезці чынна сказаць, што яна, апроч вялікай данамогі калгасным спевакам, дала-б кампазітару ямаля мелодый для новых п'ес.

Ніводзін вечар не бывае пустым калгасным клубе. Тут праходзіць спекі, рэпетыцыі. Аднак яго наведваюць не толькі аматары спявання і самадзейныя актэры. Клуб стаў любімым месцам адпачынку калгаснікаў усіх узростаў.

Кожны знаходзіць тут сабе занятак па жаданню і ўаросту. Да паслуг наведвальнікаў — багатая бібліятэка. Задачына бібліятэкі Ніна Ластачка адолела прычымліва любую да кнігі многім калгаснікам. Цпер кнігі чытаюць жывялоўды, звычайныя, агароднікі, калгаснікі, занятыя на палых работах. У халу не толькі сельсакаспадарчак, але і мастацкая літаратура. І не дзіва, што вечарамі ў бібліятэцы бывае многа людзей.

Часта ўвечары з расчыненых вокнаў клуба даляка разнасоцыя гуці духавога аркестра. Гэта гуртковае вымуцаюць складанае музычнае майстэрства. Калгас для іх набыў поўны набор музычных духавых інструментаў.

Многа рознастайных мерапрыемстваў праводзіцца ў клубе. Лекцыі і даклады, канцэрты мастацкай самадзейнасці і кіно, літаратурныя і таматычныя вечары, вечары пытанні і адказаў і вечары адпачынку з танцамі, масавымі гульнямі і песнямі. І што-б ні праходзіла — заўсёды ў клубе поўна людзей. Пры перапоўненай залы, напрыклад, прайшла сустрэча праўдзівую стораўжакца пакалення з моладдзю.

У калгасе добра ведаюць Антона Андрэевіча Ракаўца. Нагледжаны на свой узрост, ён яшчэ працуюе копахам. Антон Андрэевіч — актывіст. З першых паславяненых вобразаў у маспавыя Саветы і да сённяшняга дня ён з'яўляецца дэпутатам Сакоўшчынскага сельсавета. Але многім, асабліва юнакам і дзівучатам, не было вядома тое, што Антон Ракавец быў удзельнікам Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. І таму з вялікай увагай на вечары ўсе слухалі яго ўспаміны аб гэтых слаўных днях. Есць у калгасе ямаля і іншых выдатных людзей, і ў клубе бываюць сустрэчы з імі.

Ф. АГАФОНАУ.
Калгас «1 Мая»,
Валожынскі раён.

ДЗЕННІК МАСТАЦТВА

КАНЦЭРТ ВАКАЛЬнай МУЗЫКІ

Адбыўся апошні канцэрт з шырока выступленняў выкладчыкаў Беларускай кансерваторыі. У ім прынялі ўдзел спявачка В. Фамічэнка і піяніст Г. Патроў.

Маладая артыстка, якая ямаляўна закончыла кансерваторыю, яшчэ ў працесе вучобы паказала сабе ўдумлівым мастаком. Удала выступілі В. Фамічэнка ў оперным класе кансерваторыі ў партыях Аскініі з «Ціхага Дона» і Любавы ў «Шарэкай нявесце». Другім выткам работы ў галіне камернага спявання (клас Г. Патрова) быў канцэрт вакалісты ў маі 1954 г.

Новая канцэртная праграма, падрыхтаваная В. Фамічэнка, якая выканана ў гэтым годзе, вылучаецца большай строгасцю ў выбары рэпертуару. У першым аддзяленні яна спявала рамансы Чайкоўскага. Сава выступленне спявачка пачала двума драматычнымі палотнамі — сумным «Ні слова, о друг мой» і знешне спакойным, але ўнутрана глыбока драматычным «На зямлю сьмрака пал». У выкананні Фамічэнка гэтыя ра-

мансы прагучалі лірычнымі маналагамі аб патвечным думках і летуценнях.

Як бы працяг гэтай псіхалагічнай лініі — рамансы «Кабі знала я» і «Я ля в поле да не траўшка была», якія аспяваюць пра пажылі лёс сялянскай дзівучыны. Яны існа звязаны з пастычным месціам і музычным стылем рускіх народных песень. Яркім кантрастам прагучала светлае вясновае выказванне «Скажы, о чым в твоя ветвей» і эліўлячона шчыра «Я вам не іравольно».

Потым артыстка зноў звартаецца да глыбока трагедыянага вобраза ў рамансе «На нивы жолтыя». Светла і радасна, як заклік да свабоды і глыбокага чалавечага пацупія, прагучалі рамансы «Первое свидание» і «В эту лунную ночь».

У другім аддзяленні В. Фамічэнка выступіла з выкананнем твораў С. Рах-

манінава. Цёпла і прэзрыста гуць голас артысты пры выкананні рамансаў «Утро», «Речная дилжа», звязаных з вобразамі прыроды. З глыбокім пацупіем былі выкананы элегічны раманс «Уж ты, нива моя», трагічны маналог «Давно в любви» і адухоўленае прызнанне — «В молчаньи моей тайной». У лірычным рамансе «В ною душе» спявачка удалося стварыць шчыры вобраз, знайсці новае тэмбральныя фарбы, якія набліжаюцца да груднога кантра-альтовага гуцання.

Рахманінаўскі цыкл спявачка закончыла рамансамі-заклікамі: «Я жду тебя» і «О, не грусти». Гаворачы аб тэмаце В. Фамічэнка, варт падкрэсліць яе агульную пластычную музычнасць, унутраную дынаміку і глыбокае пранікненне ў псіхалагічны свет вобразаў, якія яна стварае.

Паслягошаму выступленню вакалісты сельскай удзел у канцэрце вопытнага майстра камернага гуртка Г. Патрова.

А. БАГДАНОВА.

Над горами, над долами
Разносятся искры у свет...

Шмат новых твораў напсаў паэт у перыяд разгортвання сацыялістычнага наступлення, індустрыялізацыі і калектывізацыі краіны. У вярхах і памаж гэтага часу Кушла ўсё глыбей асабеавае арганізуючы і накіроўваючы ролю Камуністычнай партыі. У калектывізацыі паэт убачыў адзіна правільны шлях сямейства, і таму ў 1929 г. у такіх вершах, як «Гутарка аб кепскім гаспадару», «Гутарка аб кепскай гаспадыні», а нотым «Сыходзіш, вёска, з яноў яны», Кушла палымна выказаваецца за калектывізацыю лад сямейскага жыцця, завілае сялян смега станаўлення на шлях сацыялістычнай перабудовы вёскі.

Адметная рыса савецкіх людзей — геранізм, які праяўляецца як у перыяды, калі трэба са зброй у руках абараняць заваяваны сацыялістычнай Айчыны, так і ў штодзённай працы, у пераходныя п'яжэсці. У гэтых адносінах адзін з лепшых твораў — паэма «Над ракой Арэсай», дзе паказваецца, як «на край балотны йшоў сацыялізм», як дружны калектыві камунараў на чале з камуністамі Молчаным і Аляксандраў пераўтварыў багністае балота ў квітнячынна, высокаўраўдлівая палі.

У высокамастацкіх верхах «Лен», «Выпраўдана маці сына», «Я — калгасніца», «На нашым полі», «Як я модала была», «Сны», «Госці», «Вечарынка», «Песня, трактарысты» і іншыя, у паэма «Над ракой Арэсай», «Барысаў» паэт дае яркую рэалістычную карціну новай рэчаіснасці, раскрылае духоўнае аблічча савецкіх людзей, услаўляе іх гарачы патрыятызм.

Лабасцю і пяшчотнасцю пазывае аду музу паэта, калі ён вяртаецца да простых людзей, праўдзівую калгасных паёў. У вершы «Дзія тых, якіх люблю» Кушла гаворыць пра сваіх героюў, маладых праўдзівіц горада і вёскі: «Задаткі п'есамі пад ножкі пасыпаў-бы ім спеці-дарожкі».

Характэр новага савецкага чалавеча працы, поўнасьцю, асабеава сацыялістычнай маралі, палымнага патрыэта паўстае ў

купалаўскай лірыцы ва ўсім сваім характэраце. Такімі з'яўляюцца шэсць сямноў, кожны з якіх на пытанне бацькі, «кім з іх кожны быў хоча, якім жыць заробкам», жадаючы быць вартым свайго бацькі, выбірае сабе дзейнасць на карысць народа і краіны. «Першы кажа: «Землі буду трактарам варачоць», бо ён хоча, каб вырасталі такіа багатыя ўрады, на які-б прыязджалі з-за мяжы дзівіцца. Другі жадае працаваць на заводзе. Трэці — пакарны марекі стыхіі. Два сыны заявілі, што будуць абараняць спакрай Радзімы на сушы і ў вады. А шосты хоча быць паэтам, каб складалі песні пра тое, «як будзем, як ствараем казачнае ічэсце». Хіба гэтыя сям'я бацькі-пралетарыя не сімвалізае адзінства і гераніза нашага народа, які перамагаў і перамагае ворагаў, ідзе наперад, бо яго геранічныя сны сталі на ўсёх пастах, куды іх пошлала Радзіма?»

Некаторы час было модным з боку розных гурмавоў абвінавачваць усю савецкую літаратуру ў лагічным рэчаіснасці. Несумненна, што лагічна, правярхоўнасць, тое дзякуючы-назавалі «стві», якое ў свой час так асабеа высьмеяў Якуб Колас, п'ямат ямаляўдзі нашай літаратуры, асабліва пазіі. Але-ж калі ворагі савецкай літаратуры хочучы напачці шыльду «лагічнасць» на ўсе дзівічы творы, у якіх яркімі фарбамі буйным планам раскрытаваецца і сцвярджаецца станоўча ў нашым жыцці, то тут мы не павінны быць спакойнымі.

Зварот да творчасці выдатных майстроў савецкай літаратуры дамажа правільна арыентавацца ў руху нашай літаратуры наперад.

Устаўленне буднаў нашай рэчаіснасці, паатывацыя працы савецкіх людзей, аяванне іх поўнасьцю, радасцю, аддзельнае свята-сонечнымі фарбамі нашых станочных з'яў, рамантычнага мар і імянныяў савецкіх людзей — гэта не лагічнасць, а праўдзівое, рэальнае асвятленне таго, што ў жыцці перамагае, а трыумфуе грунт, перспектывы развіцця.

Хіба не вее пафасам радасці і захалецтва ад верша Маякоўскага з такой прастай, празайчай назвай, як «Апаўдзівяе ліцейшыка» Івана Козырава аб уселенні ў но-

вую кватэру? Ну, што гэта за паўдзівая така, што рабочы атрымаў кватэру? — дзікалі ў свой час у адрас Маякоўскага рафінаваны эстэты. Так, гэта падзея найвялікшага значэння і сэнсу, лепшае і адчувальнае для простага чалавеча сведчанне таго, што адбываецца рэвалюцыя.

Такія-ж, на першы погляд, зусім простыя, знешне яначынныя падзеі ў жыцці чалавеча — аб'ект высокай паэзіі Які Кушла.

Воўсем, напрыклад, верш «Я — калгасніца...» напісаны ў 1934 г. У ім раскрытаваецца радасць прастай калгасніцы; яе Настачка і Данілачка знаходзяцца ў дзіцячых іслах і на палюцыні, а сама маці можа спакійна працаваць у полі. Толькі той, хто не жадае ці не ўмее разабрацца ў канкрэтнасці абстаноўкі, не зразумее, што сам факт, калі беларуская сялянка-маці, дакачалася такога жыцця, што яе «дзяткі» п'еза-рана і накармлены і прыбраны, з'яўляюцца падзеяй найвялікшага значэння, якая рэальнасцю змяняла ўсё ўклад сялянскага жыцця.

Ціжка даказваць вартасць твора, калі сьцьдэнтраваль увагу толькі на той ісіч-не, аяла ў ім сцвярджаецца. Хіба можна перадаць хані-б стотую частку характэра і рамантычнай уявіласці верша «Алеся», калі гаварыць толькі, што ў гэтым вершы паказваецца і ўстаўляецца новы лёс жанчыны, жанчыны маладога пакалення? Не. І хані цяпер ужо няма ў нас такіх маці, якія прыгаводзіць сваім дочкам долю сялянца да кудзелья, і хані цяпер гэты з'яўляецца ўжо сваёсабодным дакументам гісторыі, але ён і цяпер чытаецца з вялікай цікакасцю і захалецтва той музыкай жыцця, якую адчуваецца і аб якой дзякка канкрэтна на раскажыць.

Пільным арліным зрокам сачыў паэт за ўсім, што робіцца на свеце. І вочы яго грэзна хмурывыя, а ноты ласкі і радасці змяняліся на грэм абурэння і праекцыі ў адрас тых, хто рыхтаваўся парушыць спакой і творчую працу нашага народа. Паэт ганьбіў і выкрываў як японскі самураў, так і польскіх нацыяналістаў, як германскіх фашыстаў, так і англійскіх лордаў — усіх тых, каму злата даражэйша за жыццё людское, хто нажываецца на крывавым поце працоўных.

Мужна абараняючы мір і спакой народа, Кушла не пераставаў заклікаць савецкіх людзей да пільнасці.

Бойкі зацілі, сціх гул гарматаў, А за мяжою вораг не спіць: Тончій ён шэбці, тончій заўята, Хоца крыві ішчэ намай паціць.

Так пісаў паэт у 1937 г. у вершы «Дзесяць».

Такімі матывамі прасякнуты многія і многія яго вершы.

Калі ў 1941 г. гітлераўскія банды напалі на нашу Радзіму, Янка Кушла сваёй пазівай стаў у строй мужных змагароў супраць фашызма. У вершы «Беларускім партызанам» паэт заклікаў народных моціўдзі багітасна аніпчаць крывавых злодэдаў, «каб не стала іх і сяду на лявоты нашай зямлі». Ён выказаў непачунае ўпэўненасць, што савецкі народ разгроміць фашысцкія орды, аляціць і адчыніць свае гараты і сёлы, разбурыўшы

Манюшка і беларускія пісьменнікі

Да 85-годдзя з дня смерці кампазітара

Беларусь—радыма выдатнага польскага кампазітара і музычнага дзеяча Станіслава Манюшку.

Жыццёвым шляхам кампазітара цесна звязаны з Беларуссю. Калі бацька яго пераехаў разам з сям'ёй у 1831 годзе ў Мінск, Станіславу Манюшку было 12 год. Яго аддалі ў мясцовую гімназію, якую, аднак, будучы кампазітар не закончыў з-за хваробы. Музыцы навучаў яго выкладчык Дамінік Стэфановіч, мінскі жыхар. Бацька Манюшкі прымаў удзел у культурным жыцці горада. Тэатра ў горадзе тады яшчэ не было, і на кватэры ў Манюшкі часта збіраліся аматары музыкі і наладжвалі музычныя вечары. Выступала і маці кампазітара — Эльжбета Маджорска, якая валодала прыемным голасам і добра грала на фартэпіяно. Гэтыя вечары садзейнічалі распаўсюджанню культуры ў Мінску.

Манюшка пражыў у Мінску некалькі год. Ён добра ведаў горад і яго ваколіцы, меў многа знаёмых і сяброў. Тут па-сапраўднаму правілася ў ім цікавасць да музыкі і мастацтва. Мінск часта фігуруе ў яго перапісках. У Мінску Манюшка пазнаёміўся з В. Дуніным-Марцінкевічам. У апошняга кампазітар быў і пасля таго, як той пераехаў у Люцынку, што недалёка ад горада. Быў там і выдатны польскі паэт-драматург Людвік Кандратовіч (Сыракомля). Разам яны складалі туркот, які ўвасабляў брацкую дружбу польскага і беларускага народаў.

Знаёмства Манюшкі і Дуніна-Марцінкевіча хутка прывяло іх да творчага супрацоўніцтва. Кампазітар напісаў музыку камічнай оперы на тэксце Марцінкевіча «Рэкруцкія бары», якая ўпершыню была пастаноўлена ў 1841 годзе ў Мінску. Рэцэнзія на гэты спектакль, у якім, у прыватнасці, прымаў удзел «літаратар Марцінкевіч», што іграў «за ўсіх забавней», змешчана ў «Мінских губернских ведомостях» (1841, № 41). Гаворачы аб лібрэта, аўтар рэцэнзіі ўважвае і на музыку, якая прынесла слухачам «многа шчаслівых хвілін». Спектакль меў вялікі поспех, і яго вырашылі «па жаданню публікі» 24 чысла зноў паўтарыць.

Гэтае сведчанне рэцэнзента набывае тым большым цікавасць, што тэксце лібрэта Марцінкевіча, як і музычны рукапіс Манюшкі, згублены.

Дунін-Марцінкевіч напісаў лібрэта і да некаторых іншых камічных опер Манюшкі, у тым ліку да «Барацкіх музыкантаў» (рукапіс згублены), «Сельская ідылія» («Сялянкі»). Апошняя пастаноўлена ў Мінску ў пачатку лютага 1852 года ў доме Полама (былая Саборная плошча) і прыцягнула многа публікі. Яна выконвалася паўторна ў 1853 і 1855 гадах. Станіслаў яна таксама ў Барыўску, Слуцку і Глуску.

Трэба адзначыць, што Манюшка быў надзвычай патрабавальным да зместу лібрэта, на тэксце якіх пісаў музыку. Аб гэтым сведчаць яго пісьмы. У лібрэта Дуніна-Марцінкевіча кампазітар павінен было захапіць спачувальнае адлюстраванне жыцця простых людзей, беларускіх сялян, шырокае скарыстанне вуснай народнай паэтычнай творчасці. Гэта асабліва адносіцца да «Сялянок», дзе паказваецца прыгожая беларуская вёска і дзе, пры ўсёй ідэяльнай абмежаванасці светапогляду Марцінкевіча, крытыкуюцца некаторыя з'явы самаўладна-феадальнай рэчаіснасці, якая заўсёды была неапамятаю кампазітара. Не выпадкова афіцыйны ўлады ў Мінску забаранілі выконваць гэтую оперу на сцэне.

Нам невядома перапіска Манюшкі і Дуніна-Марцінкевіча. Але няма сумнення, што ў ёй, калі яна захавалася, ёсць многа

цікавага і каштоўнага для вывучэння жыцця і творчасці кампазітара і драматурга. Абодва яны многае ведалі адзін пра аднаго. Марцінкевіч быў сваім чалавекам і ў доме Манюшкі, калі прыязджаў у Вільню на літаратурных справах. Захавалася пісьмо кампазітара да жонкі—Аляксандры Мюлер. Яно сведчыць, у якіх неспрыяльных умовах даводзілася жыць і працаваць Марцінкевічу.

Мяркуючы па некаторых дадзеных, мінская музычная і тэатральная публіка тых год дэла прымае творы Манюшкі. Так, у Мінску ў 1843 годзе ўпершыню выконвалася яго аднаактовая опера «Латарыя». У пастаноўку твораў у тэатры Шмітгофа прымаў удзел і сам кампазітар, які прыязджаў для гэтага з Вільні, дзе пастаянна жыў ужо некалькі год, у Мінск. Опера мела поспех, які гэта можна меркаваць па «Мінским губернским ведомостях», і была дастойна ацэнена гледачамі. Гэты факт тым больш азначаальны, што «Латарыя», будучы ў 1846 годзе пастаноўлена ў Варшаве, не прыцягнула там увагі музычнай грамадскасці і пасля чацвёртага прадастаўлення была знята са сцэны.

У лістападзе 1843 года ў Мінску ўпершыню выконвалася музыка Манюшкі да чатырохактовай меладрамы «Каспар Хаўзер» і рад яго вакальных твораў.

Апрача Дуніна-Марцінкевіча, кампазітар быў знаёмы з многімі беларускімі пісьменнікамі і літаратарамі тых год. Адным з любімых паэтаў Манюшкі быў Ян Чачот. У яго вершах кампазітара вабіла песняная аснова, фальклорнасць, прастата зместу. У «Хатніх песенніках» Манюшкі можна сустрэць песні, напісаныя на словы беларускага паэта, напрыклад, вядома «Праха», «Да пералётнай птушкі» і іншыя.

З Чачотам Станіслаў Манюшка сустракаўся ў Вільню, куды той часта прыязджаў з Гродзеншчыны, дзе пастаянна жыў пасля звароту з высылкі. Да беларускага паэта і фальклорыста кампазітар павінен быў адносіцца асабліва добра, як да аднаго з блізкіх сяброў Адама Міцкевіча, а гэта Манюшка вельмі любіў.

Ведаў Станіслаў Манюшка беларускіх паэтаў і літаратараў, якія групаваліся ў Вільню вакол Сыракомлі. Цікава адзначыць у гэтай сувязі, што Дарэўскі-Варыга быў добра знаёмы і з дзядзькам кампазітара—Дамінікам Манюшкам. У неапублікаваным «Альбоме» Дарэўскага-Варыгі ёсць падпіс апошняга. Магчыма, Варыга вядзе ў «Смілавіцкія ключы», дзе жыў Манюшка. Паводле вядомасцяў А. Кірора («Живописная Россия», т. 3, 1882), Дамінік Манюшка быў шырока адукаваны, демократычна настроены чалавек. Яму належалі маёнтак Радкаўшчызна недалёка ад Мінска, які ён у 1840-х гадах падзяліў паміж сялянамі, «пакінуўшы сабе невялікі ўчастак зямлі». Усё сваё жыццё ён прысвяціў асвете беларускіх сялян, арганізаваў для іх выучылішча, дзе побач з агульнаадукацыйнымі прадметамі вывучаліся і такія, як аграномія, лесаводства, пчальярства, ветэрынарыя. У 1824 годзе Дамінік Манюшка заснаваў у Радкаўшчызне «прытулак для ўтрымання і выхавання сялянскіх дзяўчат». У вёсцы былі адкрыты аптэка і лабараторыя, а для практычных работ і вывучэння—сады батанічных, гароднін і фруктовых. Яшчэ ў 30-х гадах мінулага стагоддзя, які відаць з слоў Кірора, «імя Манюшкі высока паважалася ў сялянскім асяроддзі».

Сувязі Станіслава Манюшкі з беларускімі пісьменнікамі, яго актыўны ўдзел у культурным жыцці краі—цікавае стэрэа і гісторыя беларуска-польскіх літаратурна-музычных сувязей.

I. БАС,
кандыдат філалагічных навук.

Тэатральная хроніка

У Калінінградзе пачаліся гастролі тэатра імя Ленінскага камсамола Беларусі. У першы дзень калектыву паказаў спектакль «Брэсцкая крэпасць» К. Губарэвіча, затым «Жаніцтво Фігаро» Бамаршэ. Учора тэатр выступіў перад калінінградцамі з трагічным спектаклем—«Крэмлёўскія кураты» Н. Пагодзіна.

Спектаклі беларускага калектыву прыхільна сустрыты гледачамі.

Калектыву тэатра імя Янкі Купалы наладжвае выязныя спектаклі на падпрямствы, у дамы адпачынку і каласы рэспублікі.

Днямі артысты пабылі ў доме адпачынку «Здановічы». На наступны дзень быў наладжаны выезд у Дом культуры «Аўтапрамбуд». Там была паказана п'еса «Пані міністрэша».

Спектакль «Машанька» А. Афінагенава паказаны ў саўтэсе «Большыявік» Мінскага раёна. У бліжэйшыя дні наменачы выезды ў раёныя цэнтры Капыль і Чэрвень.

Нядзюна ў пасёлку Астрыно Васілішкаўскага раёна пабыў калектыв Гродзенскага драматычнага тэатра. Артысты паказалі п'есу «Адна ноць» Б. Гарбатова.

Вынікі літаратурнага конкурсу

Падвядзены вынікі літаратурнага конкурсу, абвешчанага Чэрвеньскім райкамсамомла ў гонар Усебеларускага і Суспольнага фестываляў моладзі. На конкурс паступіла 15 твораў—вершы, байкі, апавяданні.

Першае прэмія за вершы «Звончэныя» і «Пастух» прысуджана работніку гандлю Н. Бураму, другая—В. Мыслішчуку за вершы «Всёнавія» і «Аб міры», трэцяя—настаўніку з вёскі Ляды Л. Уладзімірава.

Г. ГУРЭВІЧ.

„Персанальная справа“ ў самадзейным гуртку

Драматычны калектыву друкарні імя Сталіна ў Мінску паставіў п'есу А. Штэйна «Персанальная справа». Крайнік гуртка—заслужаны артыст БССР П. Накрасаў расказаў гледачам перад спектаклем, як самадзейныя артысты рыхтавалі твор да пастаноўкі.

Ролю Аляксея Хлебнікова выканаў другар М. Крассоўскі. Аляксандар Іванавіч іграў карэктар Э. Маліноўска. Літвінчык М. Клімовіч выступіў у ролі Мар'яны.

Н. ФІДЛЕР.

На здымку: В. Варапай у ролі Федзі.

Графіка італьянскіх мастакоў

На выстаўцы ў Мінску

Габрыэле Муці. Партрэт прыхільніка міру.

Выстаўка графікі сучасных майстроў Італіі, якая адкрылася ў Палацы профсаюзаў, значна з'ява ў культурным жыцці рэспублікі. На выстаўцы прадастаўлена каля 160 графічных твораў мастакоў розных аб'яднанняў, якія ўвасабляюць прагрэсіўныя ідэі буйнейшых прадаўцаў старажыняга пакалення і моладзі, а таксама думкі і настроі прыхільнікаў абстрактна-рэалістычнага мастацтва, пазбаўленага выразнай сацыяльнай і ідэяльнай асновы.

Сярод графічных лістоў не дзяка вылучыць работы мастакоў творчага аб'яднання «Новы рэалізм», характэрная накіраванасць якіх—ідэяльная і сацыяльная заастраснасць, надзвычайнасць тэматыкі. Творчыя шуканні прагрэсіўнай часткі мастакоў новых форм выяўленчых сродкаў прынесьлі станоўчыя вынікі, і ў сучасны момант неарэалістычна—самы буйны і трывалы калектыв, які атрымаў шырокае прызнанне масавага гледача.

Узнікненню «новага рэалізма» папярэднічала вострая палітычная барацьба неарэалістаў супраць мастацтва, якое ўспрамаляе фашысцкую дыктатуру ў краіне. Перадавая частка мастакоў Італіі яшчэ ў 30-х гадах утварала аб'яднанні, з якіх самым буйным было «Корнэт» ў Мілане. Вакол яго групаваліся таленавітыя мастакі Джузепе Міньяно, Аліжыя Сасу, Эрнэсто Трэкані, Рэнато Гутузо, Арманда Піччына. Некаторыя з іх у гады ваіны са зброяй і ў руках прымаў актыўны ўдзел у руху Супраціўлення, сталі членамі Камуністычнай партыі Італіі.

Да рэалізму гэтых мастакоў прывяла кроўная сувязь з народам, якая ўмацавалася ў час сумеснай барацьбы з агульнымі ворагам—намецкім і італьянскім фашызмам.

Уначальнае рэалістычнае напрамак мастацтва ў Італіі буйнейшы майстар Рэнато Гутузо—з 1951 г. кандыдат у члены ЦК Камуністычнай партыі Італіі, актыўны ўдзельнік руху Супраціўлення, член Суспольнага камітэта абароны міру, шмат разоў прэміраваны, у тым ліку Міжнароднай прэміяй міру ў 1956 г.

Рэнато Гутузо разам з іншымі мастакамі адрэаўліў жанр гістарычнай карціны, узяўшы на належную вышыню партрэт, раскрываючы ў ім з псіхалагічнай глыбінёй алічча простага чалавека.

На выстаўцы прадастаўлена некалькі графічных твораў Рэнато Гутузо—«Пейзаж

Неапаітанскай затокі», «Бык», «Алівы ў Анакатры», «Аголеная», «Жанчына». Па гэтых лістах можна адчуць палымія тэм перамент, пранікнёнасць і артыстычную тэхніку маляўніча таленавітага мастака.

Буйнейшы прадаўцаў рэалістычнага напрамку Габрыэле Муці—актыўны ўдзельнік руху Супраціўлення. Мастаку належыць жывапісныя творы розных жанраў—гістарычнага, партрэта, бытавога і пейзажнага. На выстаўцы прадастаўлены «Рыбакі ў Тырыскай моры», «Ада», «У Берліне 17 чэрвеня 1953 г.», «Рыбакі, якія рыхтуюць сеткі», «Партрэт прыхільніка міру». Гэтыя работы азначаюць з тонкім майстэрствам графіка.

У творчасці Арманда Піччына знайшлі адлюстраванне старокай гераічнай барацьбы італьянскіх патрыэтаў супраць фашыстаў, настрой і думкі, узнята адчуцця мастаком. У маляўнічым і акварэлі «Забіты партызан», «Барыкада супраць фашыстаў», Парма. 1922 г.» лакацічна і смела выяўлены хваляючыя настроі майстра. Арманда Піччына ў імкненні сродкамі графікі данесці да гледача жывое слова праўды, вымушае яго думаць і шукаць адказ на пастаўленае пытанне.

Графічныя лісты Альдо Баргацці «Пейзаж у Эміліі», «Студзень у Сарно», «Вобразы Эміліі», «Сялянкі з Салерно», «Мая маці» прыкоўваюць увагу неспрыянаю ўспрымання характэрных матываў італьянскай прыроды.

Творах мастака яна атрымавае своеасабліваю афарбоўку. Мякка і пластычна вырашаныя дасканалы завершаныя як па настрою, так і па выразнасці вобраза. Багатыя выяўленчыя сродкі знаходзіць мастак і для партрэтаў простых людзей, любоўна падкрэслваючы іх індывідуальнасць і тыя агульныя рысы, якія ўласцівы многім іншым тыпам і характарам з народа. Альдо Баргацці не абмяжоўвае сябе графічным жанрам і пастаянна працуе над жывапіснымі творамі.

Прыцягваюць увагу зместам і багатай тэхнічнай афарты Тона Дзанканаро, які не аднойчы атрымаваў прэмію на італьянскіх і міжнародных выстаўках. Граворы і маляўніч мастака прысвечаны адлюстраванню цяжкага жыцця сельскагаспадарчых рабочых («Сельскагаспадарчыя рабочыя ў Ронкаферато»). Тут відаць глыбокае і шчырае спачуванне людзям паднявольнай працы.

Вынаходлівым і ўдумлівым паказваў сабе ў сваіх лістах Сяро Мірабала, які атрымаў першую прэмію за малянок на Міжнароднай выстаўцы малядох мастакоў у Бухарэсце ў 1953 г., арганізаванай у час Суспольнага фестываля моладзі і студэнтаў. Рэалістычныя сродкі мастак умела рэалізуе на выяўленні тэпалітычных рыбак»), узнімае сваіх герояў, заастрасваючы на тым абыічным жыццёвым моманце («Спячэны лані», «Сінялістая жанчына»). Ужываючы цікавасць ліста мастака рэалістычнага напрамку Джавані Омільды—у мінутным рабравку, які занаў адна з вядучых месцаў сярод сучасных прагрэсіўных мастакоў

Італіі. Сваіх любімых герояў ён знаходзіць сярод беднага люду на ўсходзе горада, на рабочых панаворах, жыццё якіх разумее глыбока і спачувальна («Сіянскі дрывасек»).

Недзяга безважліва праісці каля цікавых і самабытных лістоў вядомага пісьменніка і мастака Карло Леці, Эрнэсто Трэкані, Джузепе Міньяно.

Сярод графічных лістоў на выстаўцы значнае месца займае творчасць малядох мастакоў, якія паспяхова аналдаваюць выяўленчымі сродкамі, імкнучыся да вырашэння складаных жыццёвых момантаў. Даліку гэтых мастакоў можна аднесці Джузепе Дагіно з яго таленавітымі лістамі «Рабочыя выходзіць з завода» і «Размова «атракоў», Джавані Капелі, які напісаў змястоўны малянок «Паранены партызан».

Малядох мастак Уго Атардзі прысвясціў свае творы адлюстраванню жыцця сінялітскіх батракоў, шахтэраў і муляраў іх цяжкаму лёсу. Па ўсёму відаць, што мастак глыбока вывучае жыццё гэтых людзей, і досці да гледача свае хваляванні і настроі.

Побач з работамі рэалістычнага напрамку на выстаўцы прадастаўлены лісты і мастакоў абстрактна-рэалістычнага, пазбаўленага ідэяльнай асновы і выразнай формы, што дазваляе нам мець больш-менш поўнае ўяўленне аб складаным працэсе станаўлення сучаснага італьянскага выяўленчага мастацтва.

Уго Атардзі. Беспрацоўныя муляры.

Арганізацыя выстаўкі твораў італьянскіх графікаў таварыствам «Італія—СССР» прынесе саветам гледачу вялікае задавальненне. Яна дазволіць не толькі класіфікаваць уяўленне аб сучасным

Рэнато Гутузо. Бык.

стане італьянскай графікі і буйнейшых яе прадаўцаў, але прышчыць і яшчэ больш умацуе культурна і дружалюбны ўзаема-разумненні паміж двума народамі.

П. ГЕРАСІМОВІЧ.

З замежнай пошты

Раманы аб вызваленчым руху

Англічане ведаюць самую рознастайную раманію. Есць, напрыклад, раман сэрца і раман шпітэлі. Есць палітычны раман і раман шпітэлі. Есць таксама містычны раман і нават асобная яго галіна—раман адзіны. Усе гэтыя тэрміны нібы з'яўляюцца крытэрыямі і вядомым чытачам. Кожны раман англіскай крытыка спішаецца далучыць да той ці іншай катэгорыі.

Цяпер у чытача карыстаюцца попытам раманію асобага роду. Крытык Амен Леджж называе іх «вызваленчымі». Гаворка ідзе пра мастакоў літаратуры, якія адлюстравалі барацьбу народаў супраць каланіяльнага панавання. Буржуазныя капіталісты «Лондан мэгзіні» адзначаюць, што раман такога напрамку заўважвае ўсё больш і больш чытачоў.

Негр Гена Сорт, ураджэнец Кені, напісаў раман «Народ у агні». У ім гаворыцца пра вызваленчую барацьбу народа Кені. Новака аўтар выкарыстаў традыцыйныя формы прыгодняка жанра. Цяпер гэты твор выданы ў Англіі, ЗША і Аўстраліі. Агульны тыраж усіх выданняў, пагодля падлікаў англіскага часопіса, дасягае 300 тысяч экзэмпляраў. Для літаратуры капіталістычнага свету гэта надзвычай вялікі тыраж.

Вялікі поспехам у чытача карыстаецца другі твор негрыянскага пісьменніка з Конга—у раман Эдэля Іста «Дзеці дзядзі Тома», у якім паказваецца жыццё глухого, закінутага пасёлка ў Поўначным Конга, дзе фактычна пануюць правявыя адносіны, блізкія да рабства. Па сутнасці, негрыянскія батракі не могуць пакінуць работу, яны цалкам залежыць ад белых землеўладальнікаў, жыючы ў выключна цяжкіх умовах. Еўрапейскі ўрач, які выдывае трапічныя скарбы, здзіўлены тым, што ў Кені з'явіўся нічога не змянілася з даўніх часоў, апісаных у часопісах XIX стагоддзя. Усё гэта вельмі блізка да мэралі і быту адлюстраваных у вядомым рамане Бічэр-Стру.

«Белы свет» Фелікса Джонсана—раман гістарычны. Аднак крытык Амен Леджж таксама далучае яго да жанра «вызваленчага» рамана. Цікава лёс гэтага твора. Яго напісаў амерыканскі інжынер, і, натуральна, раман не мог убачыць свету ў ЗША, бо ўсе выдаўцы адмовіліся яго друкаваць. Упершыню твор выданы ў Канадзе, а затым перавыданы ў Англіі, дзе выйшаў адначасова ў двух выдавецтвах і карыстаецца вялікім поспехам. Пасля таго як раман заваяваў увагу шырокіх колаў на Брытанскіх астравах, яго, нарэшце, выдалі ў ЗША.

У рамане расказваецца пра ўдзел індзейскіх плямён у вызваленчай вайне канца XVIII стагоддзя. Група індзейскіх праваднікоў супраць англічан і аказала вялікую дапамогу амерыканскім войскам. Пасля заканчэння вызваленчай вайны ін-

дзейцам не толькі не былі прадастаўлены абіяжныя льготы, але іх груба саргалі з наступных месцаў. Раман паказвае далёкае мінулае, але тэматычна пераключаецца з сучаснасцю. Ідэяльна накіраванасцю ён блізкі да паказаных вышэй «вызваленчых» раманаў.

Падзеі ў Альжыры надзвычай ярка адлюстраваны ў рамане алжырскага пісьменніка Малуда Ферудана «Дарогі, па якіх ідуць» і «Зямля ў крыві». Герой гэтых твораў—афранцузжаны алжырска-інтэлігент Амер, які прыязджае на радзіму пасля скажэння ўніверсітэта ў Францыі. Першы раман паказвае блуканні і сумненні інтэлігента, які яшчэ не знайшоў сапраўднага шляху ў жыцці. У другім рамане Амер становіцца ўжо актыўным барацьбітом і ўдзельнікам нацыянальна-вызваленчага руху.

Мігуэль Анжэло Астуріяс—адзін з буйнейшых пісьменнікаў Латвійскай Амерыкі—закончыў трылогію, прысвечаную ідэяльным падзеям у Гватэмале. У першым рамане «Зьяніты тата» паказваецца паступова занявольненне краіны амерыканскімі акцыянерамі кампаніямі («Юнайтэд Фрут» і інш.), у другім—«Ураган»—вызваленчая барацьба індзейцаў год. Апошні раман «Канец Гватэмалы» раскрывае цяжкае становішча народа краіны, якая, па сутнасці, страціла нацыянальную незалежнасць. Англіскага, французскага і латвійска-амерыканскага крытыка гаворыць пра выключную глыбіню і мастакоў сілу трылогіі Астуріяса. Мексіканскі крытык Сачэл называе яе «манументальнай карцінай, якая паказвае сілу барацьбы і волі народа».

У Англіі ў пачатку гэтага года выйшаў з друку раман Ніка Вальтэраса «Егіпціянцы». Аўтар пражыў у Егіпце некалькі дзесяцігоддзяў і добра ведае жыццё краіны. У творы паказаны рост нацыянальнай свядомасці і вызваленчай барацьбы егіпецкага народа. «Раман дапамагае чытачу

асэнсаваць гэты падзеі,—піша газета «Нью ворд рэвю»,—паказвае, як у егіпці на працягу дзесяцігоддзяў нарастае пратэст супраць каланіяльнага панавання».

Пра лёс арабскіх народаў расказвае таксама раман Мэры Рэнэ «Апошняя глаза»—твор, напісаны ў выглядзе запіскаў журналіста, які аб'язджае розныя краіны Усходу—Егіпет, Лівію, Ліван, Сірыю, Ірландыю. Раман паказвае рост і ўзмацненне нацыянальнага пацуды арабскіх народаў.

Амен Леджж указвае, што новы «вызваленчы» раман, у якім адлюстравана найвялікшая падзея, што адбываецца на зямлі, можа быць проціпастаўлены старо-му, традыцыйнаму для англіскай літаратуры каланіяльнаму раману. Буржуазны крытык з горачай адзначае, што, маўляў, канчаткова «панаванне белага чалавека», некалькі так ярка адлюстравана ў англіскай літаратуры, і новыя падзеі, што адбываюцца ў свеце, атрымаюць сваё ўвасабленне ў мастацкай творчасці. Паспеху вызваленчага рамана ў сучаснага англіскага чытача крытык тлумачыць вечным імкненнем «да пачага новага».

Не пра традыцыйны чытач не забываўся. У лепшых класічных творах англіскай літаратуры мінулага гаварылася аб свабодзе народаў, аб роўнасці рас. Толькі ў эпоху імперыялістычнага панавання рэакцыйная літаратура пачала называць ідэю «свабоды белага чалавека». І пасля «вызваленчага» рамана трэба думаць тым, што інашчымі-вызваленчымі барацьбы розных народаў выклікае спачуванне ў англіскага і нават амерыканскага чытача. Вось чаму «вызваленчы» раман часам уявіцца ў кінажна рынку і любімы і латвійскі рамані. І справа тут не ў абстрактным імкненні да «вечнага новага», як гэта адбываецца некаторым англіскай крытыкам, а ў ідэяльным зместе раманаў, зразумелых і блізкіх шырокім масам.

I. БАРЫСАУ.

Часопісы ў чэрвені

«ПОЛІМІЯ»

Пад агульнай рубрыкай «Да тыдня украінскай літаратуры» ў чэрвеньскім (шостым) нумары «Полімя» дзесяць вялікая падборка твораў пісьменнікаў братняй Савецкай Украіны. Тут чытаць знойдзе вершы Андрэя Малышка, Міколы Бажана, Максіма Рыльскага, Паўла Тычыны, Уладзіміра Сасюра, Міколы Гнагніёна, Платона Варанька, Тэрыя Мяснік, Барыслава Сцяпанюка, Дзмітра Паўлічыка, Олексія Юшчанка, Пятра Дарошкі, Дзмітра Ткача, Багдана Чалага. Пераклад гэтых вершы на беларускую мову М. Аўрамчык, А. Валога, К. Кірсека, Р. Ніхай, М. Танк, А. Русеўскі, М. Калачынскі.

З прыватных твораў украінскіх пісьменнікаў у нумары змешчаны апавяданні І. Сенакы ў перакладзе А. Шаравоўскай і апавяданні А. С